

MUSEU DE LA
MÚSICA

Temporada
2017-2018

CICLE DE CONCERTS
LA MÚSICA DEL MUSEU
Instruments Originals en Bones Mans

**PRELUDIS i
FANTASIES PER A
VIOLA D'ARC SOLA**

Diumenge 13 maig, 11.30 h
Museu de la Música

L'AUDITORI

Lepant 150
08013 Barcelona

Generalitat de Catalunya
Departament
de Cultura

Següeix-nos a

PRELUDIS I FANTASIES PER A VIOLA D'ARC SOLA

Emmanuel Balssa, viola d'arc

Instrument de la col·lecció: viola d'arc Barak Norman MDMB 413

Programa

Re menor / Fa Major

William YOUNG (? - 1662)

Pièces de Monsieur Guillaume Young, anglais.
(manuscrit de Cracòvia, segle XVII)

Prélude

Allemande

Courante

Sarabande

Anònim

Pièces pour la Viola di Gamba

(manuscrit de Paris rés 1111, 1674)
Chorale «O Lamb Gottes unschuldig»

Georg Philipp TELEMANN (1681 - 1767)

Fantaisies pour la Basse de Violle
(Hamburg, 1735)

Fantasia núm. 4

Mi menor

Anthony POOLE (c. 1629 - 1692)

Preludium

Aria

Saraband

Anònim

Chorale «Zu dir grundguter Gott»

Georg Philipp TELEMANN

Fantasia núm. 3

Sol menor

Christopher SIMPSON (c. 1602-6 - 1669)

The Division Violist (Londres, 1659)

Prélude

Dietrich STOEFFKEN (c. 1600 - 1673)

Almand

Coranto

Sarabanda

Gigue

Anònim

Chorale «Gott Vater hör auf mein Geschräj»

Georg Philipp TELEMANN

Fantasia núm. 7

Sol Major

Johann SCHENCK (1660- després de 1712)

Scherzi Musicali per la Viola di Gamba (1698)

Ouverture

Aria Allegro

Tempo di Gavotta

Bourrée

Allegro

Anònim

Chorale «Gelobet seyst du Jesu Christ»

Georg Philipp TELEMANN

Fantasia núm. 6

Comentaris al programa

La tradició oriental ens ha llegat una bonica llegenda que explica com, després d'haver-se esquinçat el Verb –en què música i paraula constituïen una unitat–, la paraula va començar a cercar la seva musicalitat a través de la pràctica de la poesia, mentre que la pràctica amb alguns instruments va voler trobar la veu (paraula) perduda. Quins eren, però, els instruments més indicats per a la troballa de la veu? La resposta és múltiple, ja que si per a W. A. Mozart (1756–1791) era el clarinet, per a J. Brahms (1833–1897) era el violoncel.

En determinats cercles musicals, durant el segle XVII i bona part del segle XVIII, es creia que l'instrument més semblant a la veu humana era la *viola da gamba*, com així ho va voler testimoniar Marin Marais (1656–1728) a "Les voix humaines", una obra corprenedora que forma part del seu *Llibre II de peces per a viola* (1701).

I és que la *viola da gamba* o viola d'arc, amb uns orígens que es remunten a les pràctiques musicals i instrumentals de la Corona d'Aragó de finals del segle XV, va acabar erigint-se com un dels instruments predilectes en els esmentats cercles musicals de països com França, Alemanya, Itàlia i Anglaterra.

I és d'Anglaterra, concretament del taller The Bass Viol de Barak Norman (c. 1670 – c. 1740), d'on prové el preciós exemplar que avui podem escoltar gràcies a l'excels intèrpret Emmanuel Balssa. Escriure sobre Barak Norman és fer-ho sobre un dels constructors més apreciats a l'Anglaterra del seu temps; d'on provenen també algunes de les obres del concert d'avui.

La presència, el coneixement, la difusió i, a la fi, la creació d'una veritable tradició violística a Anglaterra sembla que té molt a veure amb la figura del bolonyès Alfonso Ferrabosco (1543–1588), qui, durant la seva estada a Anglaterra entre els anys 1562 i 1578, a més de difondre el gènere del madrigal, és molt possible que també s'emportés i donés a conèixer algun tipus de viola. Aquest instrument va tenir una gran propagació (pràctica, composició) a través del seu fill bastard anglès Alfonso Ferrabosco (c. 1575–1628) que contribuí a engrandir l'època d'or de la *lyra viol*, juntament amb les grans creacions de John Dowland (1562–1626), Orlando Gibbons (1583–1625), John Cooper/Coprario (c. 1570–1626), William Lawes (1602–1645) i el mateix Henry Purcell (1659–1695). I si bé tots aquests compositors van cultivar sobretot l'escriptura per a *consort* de violes, cal dir que, paral·lelament, també van aparèixer les peces a solo (*pieces for lyra viol*) i els repertoris de variacions sobre els *grounds for division viol* com els que podem escoltar avui. Aquestes músiques testimonien que a Anglaterra, especialment en cercles aristocràtics, la pràctica violística era d'allò més viva.

No menys viva, però, que a les zones geogràfiques de la futura Alemanya, on l'instrument va despertar la fantasia per a la creació de peces anònimes sorgides de la recepció de corals luterans, una creació que cal entendre com una manifestació del pietisme que concebia la pràctica musical com una via d'experiència de la divinitat. Al costat de l'austeritat i la interiorització d'aquests anònims, també hi podem situar els repertoris de grans virtuoses, com ara els compositors que completen el programa. De tots ells, en sobresurt Georg Philipp Telemann (1681–1767) qui, amb la composició de les seves *Fantasies* (1735), va portar a la *basse de viole* una de les darreres mostres d'esplendor per a un instrument que, cap al 1735, ja començava a mostrar els primers senyals de desús. Dotze anys abans, a Köthen, havia nascut Karl Friedrich Abel (1723–1787) que va ser considerat el darrer gran virtuós de la viola d'arc.

Ja al segle XX, de la mà de pioners com Arnold Dolmetsch i August Wenzinger, va iniciar-se una important recuperació de l'instrument amb l'aparició de solistes brillants (Jordi Savall, Wieland Kuijken, Paolo Pandolfo, Guido Balestracci...), d'entre els quals Emmanuel Balssa esdevé una de les mostres més reeixides pel que fa a la normalització d'un dels instruments més fascinants d'Occident. El concert d'avui, de segur, així ho avalarà.

Emmanuel Balssa

Va néixer a Lió, França, on va estudiar violoncel clàssic amb M. Gendron. Més tard va continuar els seus estudis de violoncel barroc amb R. van der Meer al Conservatori Reial de l'Haia, i viola de gamba amb W. Kuijken al Conservatori Reial de Brussel·les.

És membre de l'Orquestra del Segle XVIII i del Bach Collegium Japan. Toca regularment amb el pianista R. Cardinale i l'ensemble L'Armée des Romantiques, amb qui va enregistrar el disc *César Franck Quintette – Sonate pour piano et violon* amb el segell L'Autre Monde (2016).

Des del 2015 participa també en una sèrie de concerts de Quintets (Mozart i Brahms) al costat del clarinetista Lorenzo Coppola i la violinista Isabelle Faust.

Ha gravat diversos discs entre els que destaquen *Les 12 Fantasies per a Viola Sola de G.P. Telemann* enregistrat sota el segell Incises, amb la viola Barak Norman del Museu de la Música de Barcelona, que veurà la llum aquest any 2018.

Actualment és professor de violoncel barroc al Conservatoire National Supérieur Musique et Danse de Lió i de viola da gamba i violoncel barroc a l'Escola Superior de Música de Catalunya.

Viola d'arc Barak Norman. Londres, Regne Unit. 1714. MDMB 413

El lutier Barak Norman (c. 1670 – c. 1740), destacà per les seves violes de sonoritat rica en harmònics i disseny delicat i elegant. El Museu de la Música acull una viola d'arc de quatre cordes (MDMB 412) –testimoni de les primeres indagacions que el van portar a ser un dels primers constructors anglesos de violoncels– i l'instrument que protagonitza el concert d'avui, la viola d'arc baixa de sis cordes, construïda un any més tard i que forma part de la col·lecció del museu des de 1947. Malgrat que la recerca especialitzada ha pogut determinar que el mànec original va ser substituït a principis del segle XX, aquest exemplar de Barak Norman ha pogut conservar tota la sonoritat que la fa inconfusible.

Més informació i venda d'entrades a la recepció del Museu i a www.barcelona.cat/museumusica

Museu de la Música

L'Auditori. C/ Lepant, 150 · 08013 Barcelona
www.barcelona.cat/museumusica
www.auditori.cat

Horaris del Museu

Dimarts, dimecres i divendres, de 10 a 18h
Dijous, de 10 a 21h
Dissabtes i diumenges, de 10 a 19h
Dilluns tancat